

Matèria i esperit (un article d'Albert Punsola)

24/12/2004

ALBERT PUNSOLA

(/AUTOR/ALBERT-
PUNSOLA-44)

Periodista

 Si hi ha un temps en què la distància entre el desig i la realitat es posa de manifest, aquest és sens dubte el Nadal. Forma ja part de la tradició recordar el contrast entre l'espiritualitat de la festa i el materialisme que veritablement la caracteritza. En perspectiva històrica, però, no hi ha hagut una relació tan excloent entre aquests

dos aspectes. Perquè, realment, el Nadal també ha estat al llarg dels segles l'ocasió de celebrar la disponibilitat d'aliments i de molts altres béns materials que durant la resta de l'any no estaven a l'abast. La pèrdua del sentit religiós no és l'únic component. Existeix una altra pèrdua de sentit que està en relació amb la destrucció de la singularitat, que és en definitiva l'essència de qualsevol festa. Per això el Nadal contemporani no és una festa sinó l'hipèrbole d'una quotidianitat que està saturada de moments i de productes excepcionals. Aquesta podria ser l'arrel de l'estranyament, i fins i tot del desassossec, que aquests dies produeixen a tantes persones. Els mecanismes pels quals s'ha arribat en aquest punt són els mateixos que han generat la sobreoferta en els mercats i el conseqüent sobreconsum. Així com una sola paraula en el silenci ens pot commoure, l'excés ens porta directament al desori. Com a part d'aquest desori destaca amb llum pròpia la valoració de les festes nadalenques en termes estadístics: l'afluència als centres comercials, les xifres de vendes, etc. L'escenari que es dibuixa amb aquestes visions pot ser llegit com un triomf de la matèria sobre l'esperit i, més enllà de les creences individuals, aquesta lectura conté una bona dosi de veritat. El consumisme desaforat que aquests dies inflama els carrers fa sorgir dubtes seriosos sobre el concepte de la desmaterialització de l'economia, enunciat per diversos autors a finals dels anys 80 per caracteritzar l'evolució de les societats postindustrials. La tesi principal d'aquest concepte sosté la idea de la reducció del consum energètic i de recursos en la producció, gràcies a l'aplicació intensiva del coneixement i dels mitjans tecnològics. Com van assenyalar de manera gràfica a l'Institut Wuppertal, es tracta de fer més amb menys. Aquesta tesi es troba actualment en ple debat en el món acadèmic i intel·lectual. Els més crítics esgrimeixen arguments empírics que, efectivament, posen en qüestió que estigui en marxa una autèntica desmaterialització de l'economia. Un dels exemples més divulgats i contrastats ha estat el creixement espectacular del consum de paper a mesura que s'incrementava la comunicació virtual. Un altre exemple, que qualsevol de nosaltres pot comprovar avui mateix, es troba als carrers. L'eficiència energètica de les il·luminacions nadalenques es veu contrarestatada per la multiplicació de les llumetes ornamentals en l'espai i en el temps, sobretot a partir del mal costum de fer començar el Nadal a finals d'octubre. La desmaterialització de l'economia no pot quedar-se en la simple recerca de l'eficiència energètica o en una millor gestió dels recursos. Si aquesta fase no es complementa amb l'establiment d'uns límits en el consum, la tasca pot esdevenir inútil. Per dir-ho en llenguatge col·loquial: el que guanyem per una banda ho perdem per l'altra. La qüestió fonamental és que en un context on podem fer més amb menys, la tendència no és fer menys. L'increment de la producció segueix sent un objectiu compartit i una dinàmica dominant. De manera paradoxal, la desmaterialització de l'economia la materialitza en possibilitar marges per a nous creixements que són immediatament aprofitats. Un informe de les Nacions Unides sobre models de consum i producció destaca el següent: 'La Unió Europea ha lograt un creixement econòmic sensible en el decenni dels 90 sense augmentar significativament el seu consum de combustibles fòssils. No obstant això, aquesta major eficiència ha estat contrarestatada per un augment del volum de béns i serveis consumits i convertits en deixalles. S'estan consumint més recursos naturals i s'està generant més contaminació'. Es conegut que cada ciutadà dels països

altament desenvolupats -on la desmaterialització de l'economia estaria suposadament més avançada- continua consumint unes 10 vegades més que el ciutadà de països en vies de desenvolupament. A partir d'aquí s'ha estimat que si tots els ciutadans del món consumissin al nostre ritme necessitaríem 2,6 planetes Terra més. Mentre l'avenç tecnològic i la recerca de l'eficiència encaixen bé en els paràmetres del sistema econòmic imperant, la racionalització del consum planteja no pocs problemes a aquest sistema que, precisament, es fonamenta en l'increment constant de vendes i de beneficis. La resolució d'aquestes contradiccions planteja un repte de gran magnitud que hauria de situar-se en primera línia del debat social, més enllà dels fòrums d'experts. Malauradament, la passió que existeix per incorporar en els discursos els conceptes avançats és inversament proporcional a les ganes d'aprofundir en les seves implicacions. Tampoc hauria d'estranyar tant que les idees més interessants siguin desposseïdes dels seus elements més desafiants. Una cultura on el valor suprem és la transacció comercial tendeix a reduir aquell pensament que posa sobre la taula qüestions incòmodes a l'estat letàrgic de clixé, de manera que no pertorbi el funcionament de la maquinària. Va haver-hi un temps en què el Nadal també convidava a la reflexió i al gaudi material amb sentit i avui ja ho veiem: pessebres, pares noel i arbres guarnits als shopping malls d'El Caire, Singapur, Beijing o Tòquio. Ni esperit ni matèria. És el Nadal buidat per dintre, sense ànima ni viscères: les seves icones han de compartir la funció amb els déus locals i amb Ronald McDonald.

Share 0

Tuit

 (<https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/opinio/materia-i-esperit-un-article-dalbert-punsola>)

 (<https://www.sostenible.cat/print/opinio/materia-i-esperit-un-article-dalbert-punsola>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

[Enviaments anteriors \(/newsletter/sostenible\)](/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

(<http://www.diba.cat>)

[Arxiu \(/arxiu\)](/arxiu)

[Continguts per categoria \(/tagclouds/chunk/3\)](/tagclouds/chunk/3)

[Continguts per etiqueta \(/tagclouds/chunk/1\)](/tagclouds/chunk/1)

[Continguts per municipi \(/tagclouds/chunk/2\)](/tagclouds/chunk/2)

[Avís legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](/formulari/contacte)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

[https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888\)](https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888)

[http://www.twitter.com/xarxasost\)](http://www.twitter.com/xarxasost)

[http://youtube.com/xarxasost\)](http://youtube.com/xarxasost)

[\(rss.xml\)](#)